

Мазяр О. В. Патологічна стратегія: субособистісний підхід / О. В. Мазяр // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К. : Видавництво «Фенікс», 2019. – Т. XII. Психологія творчості. – Випуск 25. – С. 155-163.

С. 155

УДК 159.92

Мазяр Олег Васильович

ПАТОЛОГІЧНА СТРАТЕГІЯ: СУБОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД

Мазяр О. В. Патологічна стратегія: субособистісний підхід. У статті описується феномен патологічної стратегії, встановлено окремі властивості, показано її процесуальну специфіку у таких циклах діяльності як розуміння вихідної інформації, формування задуму, виникнення здогадок і попереднє рішення задачі. Патологічна стратегія діяльності, як і решта конструктивних стратегій, інтерпретуються з позиції субособистісного підходу, представленого авторською структурою особистості та уявленням про її динаміку. Охарактеризовано шлях формування патологічної субособистості, яка продукує відповідну стратегію діяльності. Її специфічне функціонування показано на прикладі особистісної проблеми Родіона Раскольнікова.

Ключові слова: стратегія, субособистість, особистісна проблема, рефлексія, імітація, досвід.

Мазяр О. В. Патологическая стратегия: субличностный подход. В статье описывается феномен патологической стратегии, установлены отдельные свойства, показана ее процессуальная специфика в таких циклах деятельности как понимание исходной информации, формирование замысла, возникновение догадок и предыдущее решение задачи. Патологическая стратегия деятельности, как и остальные конструктивные стратегии, интерпретируются с позиции субличностного подхода, представленного авторской структурой личности и представлением о ее динамике. Охарактеризован путь формирования патологической субличности, которая производит соответствующую стратегию деятельности. Ее специфическое

функционирование показано на примере личностной проблемы Родиона Раскольникова.

Ключевые слова: стратегия, субличность, личностная проблема, рефлексия, имитация, опыт.

С. 156

Постановка проблеми та вихідні передумови. Рішення більшості вузьких теоретичних і прикладних проблем у психології залежить від розробки проблеми особистості. Зокрема, це стосується питань стратегіальної організації свідомості, оскільки поняття стратегії змикається з поняттям суб'єктності та спрямованості особистості. Мета теорій особистості – розробка універсальної схеми інтерпретації поведінки, яка відображатиме функціональні аспекти особистості й пояснюватиме варіативність і траєкторію розвитку суб'єкта. Рішення такого завдання стає реальним, якщо змоделювати релевантну структуру особистості і показати специфіку зв'язків її структурних елементів.

Субособистісний аналіз дає можливість цілісно й системно підійти до проблеми структури особистості, розглядати її динаміку у конкретній життєвій ситуації. Перевагою стає можливість вирішувати проблему індивідуальності в межах типологічного підходу. Відтак питання стратегіальної організації свідомості, які розробляються школою В.О. Моляко, можуть отримати нове трактування. Зокрема, субособистісний аналіз показує процес формування стратегій в умовах кореспонденції субособистостей, а також специфіку патологічної стратегії, унікальність якої полягає у поновлюваних поведінкових деструкціях і непродуктивності при збереженні загальної активності суб'єкта. Патологічна стратегія запобігає можливості навчання індивіда продуктивним способам діяльності і жорстко блокує творчий потенціал особистості.

Формулювання цілей. Основною метою статті є обґрунтування методу субособистісного аналізу особистісної проблеми на прикладі персонажу класичної художньої літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. У відповідності із субособистісним підходом, особистість являє собою складну кореспонденцію

психічних утворень Его та Альтер-Его, які є природними антагоністами, що створюють умову для фундаментального внутрішнього протиріччя. Особливості формування цього протиріччя і специфіка його нівелювання складають змістовні характеристики особистості, ступінь її цілісності і розвитку. Самоактуалізована особистість успішно перетворює це протиріччя у соціально прийнятну форму. У протилежному випадку виникають умови для особистісної стагнації.

Его є первинною сутністю людини, що продукує фізіологічні потреби. Основний функціональний принцип Его – насолода і досягнення домінуючої позиції. Соціальну сутність людини створює Альтер-Его, що формується шляхом інтеріоризації стандартів поведінки. Функціональне призначення Альтер-Его полягає у захисті Его (збереженні його відчуття психологічної сили), зниженні соціальної напруженості і формуванні компетентності суб'єкта.

Альтер-Его утворюється шляхом автономізації частини Его в результаті його перманентної фрустрації. Призначення Альтер-Его полягає у перетворенні імпульсів Его у соціально прийнятну форму. По мірі психічного дозрівання Его навчається гальмувати власну активність. В основі цього процесу лежать еволюційно закріплені механізми інтуїції, імітації та рефлексії,

С. 157

що складають матрицю для розвитку трьох субособистостей Альтер-Его: Ситуативне Я (інтуїція), Імітоване Я (імітація) і Досвідне Я (рефлексія). При цьому саме Его стає тотожним Жадаючому Я (еквівалент Воно у психоаналізі).

У самоактуалізованому стані субособистості Альтер-Его є змішаними між собою (контамінованими). Це забезпечує їх найбільш ефективну внутрішню кореспонденцію, характер якої визначає стратегію ситуаційної активності. Така субособистісна конфігурація дозволяє суб'єкту здійснювати вибір релевантної форми поведінки.

Стратегія є інтегральним феноменом, який єднає соціально сформовані якості суб'єкта. Це – «генеральна програма дій, головний напрямок пошуку і розробки, який підпорядковує всі інші дії» [5, С. 25]. В.О. Моляко розуміє під

стратегією домінуючу спрямованість, яка організовує діяльність для рішення завдання. У вузькому розумінні йдеться про систему когнітивних дій [6].

Назагал під стратегіями розуміють продуктивні способи вирішення проблем. Однак досвід психотерапевтичної практики доводить існування непродуктивної стратегії, яка отримала назву «феномену вимушеного повторення» [7]. Нівелювати її шляхом навчання чи тренінгу складно, оскільки у цьому випадку регулятор поведінки перебуває поза полем свідомості індивіда. Це детермінує стратегіальну ригідність, поведінкову інваріантність, брак тактичної гнучкості; вона блокує здатність навчатися, бути спонтанним й адекватним. Йдеться про *неможливість вирішувати проблему іншим способом*. Метафорично цю стратегію можна назвати «сізіфовою». Це – інфантильний фіксований спосіб поведінки, яка націлена на отримання насолоди, але при цьому суб'єкт є «зацікавленим» у відтворенні ситуації фрустрації [1; 7; 9]. Феномен вимушеного повторення продиктований неусвідомлюваним прагненням асимілювати частину досвіду, що не був успішно витісненим [2].

На прикладі конструкторської діяльності В.О. Моляко виділяє такі цикли діяльності: 1) розуміння вихідної інформації; 2) формування задуму; 3) виникнення здогадок і попереднє рішення задачі [5; 6].

Розуміння вихідної інформації. Суб'єкт оцінює завдання з позиції Ситуативного Я («дізнається», «звіряє»). Зазвичай він здатен порівняти завдання з власними знаннями і вміннями, а відтак зробити кореспонденцію Ситуативного Я і Досвідного Я («вирішував – не вирішував»). У стресовій ситуації така кореспонденція може бути блокована, і тоді суб'єкт виявляється нездатним до адекватних дій. Проте суб'єкту вдається «звірити» інформацію і виробити адекватне ставлення до неї, встановити її ознаки, відокремивши головне від другорядного. Виставлення реперних точок здебільшого здійснюється Ситуативним Я, яке синтезує релевантне уявлення. Це уявлення досягається шляхом постійно діючої кореспонденції субособистостей: Досвідне Я перекодує об'єктивну інформацію, редукуючи окремі елементи ситуацію, а

Ситуативне Я змінює умову завдання, звіряючи окремі частини свого уявлення з об'єктивною реальністю і вносить корективи.

Формування задуму. Ступінь розуміння інформації визначає основні шляхи формування задуму рішення задачі. Суб'єкт може спиратися або на

С. 158

більш знайому частину умови, або пояснювати менш знайому, або самостійно формулювати умову, надавши власну інтерпретацію завдання. Тут теж наявна кореспонденція Ситуативного Я і Досвідного Я, хоча набуває ваги Імітоване Я, яке ще на етапі розуміння інформації могло бути представлене маніфестацією авторитетної думки. Кінцевим продуктом задуму є провідний образ (ідея), який може бути схвалений Досвідним Я, але частіше Ситуативним Я. При цьому імітований образ може піддаватися трансформації під впливом інших субособистостей. Власне, участь усіх субособистостей є запорукою успіху задуму, оскільки він збалансовується з урахуванням об'єктивних умов ситуації, досвідом суб'єкта і думкою референтних осіб. Це сприяє усвідомленню структурних зв'язків і функціональних можливостей образу.

Виникнення здогадок і попереднє рішення задачі. У формулюванні припущення про рішення задачі значної ваги набуває інтуїція, яка спрямована на пошук Ситуативним Я релевантних аналогій із власного досвіду (Досвідне Я) або досвіду референтних осіб (Імітоване Я). Ситуативне Я зондує досвід, оперуючи умовою актуального завдання і численними ситуаційними нюансами.

В.О. Моляко виділяє 5 основних стратегій діяльності: стратегія пошуку аналогів, стратегія комбінаторних дій, стратегія реконструювання, універсальна стратегія і стратегія випадкових підстановок [6].

Стратегії пошуку аналогів, комбінаторних дій і реконструювання переважно спираються на кореспонденцію Ситуативного Я і Досвідного Я. Ресурси останнього визначають ступінь успішності стратегій. Однак провідним є Ситуативне Я, яке приймає рішення про прийнятність аналогій, перестановок певних елементів і механізмів, доцільності реконструкції готових моделей. Водночас можлива участь Імітованого Я як «постачальника» аналогів.

Комбінаторні дії можуть носити суто досвідний, імітований або досвідно-імітований характер. Це залежить від інтенсивності субособистісної кореспонденції. Стратегія випадкових підстановок, навпаки, є прийнятною при найбільш функціональному Ситуативному Я, його мінімальної кореспонденції з рештою субособистостей (а значить слабкою рефлексією). В окремих випадках така стратегія може розвинути в інвенційну обдарованість, коли суб'єкт вдало користується інтуїцією. Ситуативне Я немов вгадує найбільш оптимальне рішення, співвідносить ризики.

Універсальна стратегія є чи не найбільш ресурсною, адже представлена рівнозначною кореспонденцією всіх субособистостей. У цьому випадку гнучко спрацьовують і наслідування Імітованого Я, і рефлексія Досвідного Я, й інвенції Ситуативного Я.

Сізіфову стратегію продукує Патологічна Субособистість (ПС). Це еквівалент невдалого витіснення [2] та комплексу [8] у глибинній психології. ПС є виявом невдалої кореспонденції Его й Альтер-Его, що трансформується у субособистість, яка є структурним ущільненням на кшталт захисного шраму на місці неінтегрованих досвіду. ПС – це частина знань і практичних дій, які застрягли між субособистостями: Ситуативне Я не здатне осмислити, а Досвідне Я асимілювати отриманий досвід. Структурна закупорка призводить

С. 159

до втрати цілісності особистості, виникненню фундаментального протиріччя. ПС стає сурогатом Альтер-Его, спробою компенсувати втрачене відчуття психологічної сили. Сенс утворення ПС полягає у заповненні особистісної порожнечі після дезінтеграції Альтер-Его. ПС є сурогатом особистості доти, доки Альтер-Его не знайде емоційних, інтелектуальних і поведінкових ресурсів для відновлення. Першочергово ПС є тимчасовою субособистістю, і це головна причина, чому вона спрямована на саморуйнування. Весь час функціонування ПС існує небезпека її дезінтеграції. Однак з часом вона здатна посилюватися настільки, щоби повністю замінити Альтер-Его.

ПС є імітацією дитячої моделі розвитку, коли внутрішня кореспонденція представлена більш повно і гармонійно. Тому у дорослій реальності кореспонденція стає можливою переважно через трансфер. Наявність ПС вказує на структурну слабкість Альтер-Его, жодна з субособистостей якого не впоралася з життєвим завданням. У Ситуативного Я бракує вербальних конструкцій для пояснення події; Досвідне Я гостро переживає некомпенсоване почуття приниження, але головне – в його арсеналі відсутня схожа модель минулого; Імітоване Я продукує лише зразки домінування, що є спробою задовольнити потребу у психологічній силі.

Якщо в онтогенезі Альтер-Его є перевертання Его, то ПС – це перевертання Альтер-Его. У структурно-функціональному аспекті ПС – це перевертання перевернутого. Вона робить «все так, але не так» як Альтер-Его. Це спроби знайти цілісність особистості, яка в Альтер-Его ситуаційно відсутня. Боротьба Альтер-Его і ПС є способом посилення першого.

Ключовою особливістю ПС є її націленість створювати певні ситуації, а не інтегруватися в соціум. Ця перцептивна викривленість формується довкола неасимільованого досвіду ПС. Результатом стає закритість від альтернативного досвіду і спонтанності. Сізіфова стратегія полягає в неефективності вирішення невротичних питань. При цьому суб'єкт може намагатися слідувати конструктивним стратегіям. Але що б він не робив – шукав аналогії, комбінував або реконструював дії, намагався діяти, спираючись на випадкові підстановки, – результат однаковий: неадекватне рішення і фрустрація. Конструктивні стратегії лишатимуться неефективними, оскільки головна мета ПС полягає не у вирішенні професійної задачі, а у неможливості вирішити життєві питання.

Ситуативне Я-ПС здатне пропускати, заперечувати або викривлювати значущі елементи вихідної інформації. Звісно, подібні помилки можуть мати місце і в Ситуативному Я, однак відмінність полягає в тому, що останнє можна навчити або перевчити, а при функціонуванні Ситуативного Я-ПС суб'єкт допускати помилки навіть за наявності необхідного досвіду і навчання.

ПС переймається власним неасимільованим досвідом, а значить дистанціюється від творчості і професійної досконалості. Її «творчість» може бути оригінальною, але не продуктивною, і призводить переважно до того, що суб'єкт частково втрачає зв'язок з об'єктивною реальністю. Спонтанність ПС деструктивна, оскільки провокує індивіда на такі відхилення від

С. 160

професійного стандарту, які перекреслюють задум. В еволюційному аспекті така стратегія спрямована на рефлексію події і спробу знайти рішення, хоча зазвичай це виявляється недостатнім для самостійного нівелювання ПС. У процесі вирішення часто продукується символіка, яка може бути сприйнята як прояв творчості. Однак це лише численні варіації довкола особистісної проблематики.

Пропонуємо розглянути поведінку Раскольнікова. Ф.М. Достоевським показана фабула формування його ПС. Деконтамінація його Альтер-Его спричинена конфліктом із Жадаючим Я (бажанням задовольнити матеріальні потреби). У вирішенні цього питання Раскольніков зайшов у глухий кут, що призвело навіть до деякої атрофії Жадаючого Я, що об'єктивувалося у невротичному аскетизмі: «Он был задавлен бедностью; но даже стесненное положение перестало в последнее время тяготить его. Насущными делами своими он совсем перестал и не хотел заниматься» [4, С. 39].

Деконтамінація Альтер-Его виявилась у тому, що Ситуативне Я не справлялося з обставинами і не мало можливості черпати ресурси з Досвідного Я: «...чего люди больше всего боятся? Нового шага, нового собственного слова они всего больше боятся... А впрочем, я слишком много болтаю. Оттого и ничего не делаю, что болтаю. Пожалуй, впрочем, и так: оттого болтаю, что ничего не делаю. Это я в этот последний месяц выучился болтать, лежа по целым суткам в углу и думая... о царе Горохе» [4, С. 40]. Тому Ситуативне Я віддалялося від реальності: Раскольніков вдавався до фантазування (стратегія випадкових підстановок): «В то время он и сам еще не верил этим мечтам своим и только раздражал себя их безобразною, но соблазнительною

дерзостью» [4, С. 41]. Іншими словами, *розуміння вихідної інформації* викривлене, а Досвідне Я нездатне вирішувати задачу: «...а ты что, умник, лежишь как мешок, ничего от тебя не видать? Прежде, говоришь, детей учить ходил, а теперь пошто ничего не делаешь?» «— Я делаю... — нехотя и сурово проговорил Раскольников». «— Что делаешь?» «— Работу...» «— Каку работу?» «— Думаю, — серьезно отвечал он помолчав». «Настасья так и покатила со смеху. <...> «— Денег-то много, что ль, надумал? — смогла она наконец выговорить». «— Без сапог *нельзя* детей учить. *Да и наплевать*» [4, С. 64-65].

Раскольников під впливом перцептивних викривлень (деконтамінації Ситуативного Я) визначив для себе ситуацію як таку, що раніше не вирішував (некомпетентність Досвідного Я). Це основа деконтамінації Альтер-Его і необхідності замістити її ПС (у розумінні Раскольнікова — особистісно оновитися). ПС фіксувалася після того, як він «безобразную» мечту как-то даже поневоле привык считать уже предприятием, хотя всё еще сам себе не верил» [4, С. 41]. Раскольников застряг між деконтамінованим Альтер-Его і слабкою ПС. Як зауважить Б.І. Бурсов: «Раскольников — мимовільний злочинець, заздалегідь знає, що виправдання своєму злочину йому не знайти. Проти того, щоби скоїти вбивство, в ньому повстає вся його людська природа, а до злочину тягнуть темні сили, в ній же закладені; зрештою він пасує перед ними, немов бажаючи зазнати, яка безодня безмірного падіння» [3, С. 63].

С. 161

«Темні сили» є виявом ПС, яка формується у відповідь на дисфункцію Альтер-Его («світливих сил»). Раскольников «пасує» і «бажає зазнати падіння», тому що ПС як контаміноване психологічне утворення не залишає вибору. Він жадає «оновлення». З цієї причини після отримання інформації про місцеперебування Лизавети автор так описує його стан: «Он вошел к себе, как приговоренный к смерти. Ни о чем он не рассуждал и совершенно не мог рассуждать; но всем существом своим вдруг почувствовал, что нет у него более ни свободы рассудка, ни воли и что всё вдруг решено окончательно» [4, С. 97].

Раскольников при розумінні вихідної інформації вже перебував у патологічній реальності. Тому *формування задуму* відбувається під впливом випадкових людей, що розмовляють в трактирі про Альону Іванівну. «Но почему именно теперь пришлось ему выслушать именно такой разговор и такие мысли, когда в собственной голове его только что зародились... такие же точно мысли? И почему именно сейчас, как только он вынес зародыш своей мысли от старухи, как раз и попадает он на разговор о старухе?.. Станным всегда казалось ему это совпадение» [4, С. 100-101].

Альона Іванівна, взявши під заставу речі Раскольнікова, послабила його Імітоване Я (батьківський годинник ставив під сумнів його ідентифікацію з батьком) і Досвідне Я (обручка від сестри нагадувала про інцестуозні почуття). Ослаблене Ситуативне Я спровокувало деконтамінацію і необхідність регулювати активність, виходячи з іншої внутрішньої кореспонденції. Саме тому випадкові люди настільки легко заміщають Імітоване Я, а їхня розмова лягає в основу зухвалого плану злочину Раскольнікова.

Хибність задуму продиктована тією обставиною, що задача виявилась для Раскольнікова незнайомою, а значить Досвідне Я не могло допомогти Ситуативному Я спланувати злочин. Ситуативне Я не мало підтримки з боку реальної авторитетної людини. Тому Раскольникову імітує лінію поведінки історично віддалених особистостей (Лікурга і Наполеона). Підслухана розмова наблизила «потворну мрію», оскільки це були реальні люди. Ілюзорність Імітованого Я-ПС створила хибне уявлення про те, що задум можливо реалізувати. Однак ПС виявилась нежиттєздатною, що точно кваліфіковано Порфирієм Петровичем: «Солгал-то он бесподобно, а на натуру-то и не сумел рассчитать. Вон оно, коварство-то где-с!».

Оскільки розуміння вихідної інформації і формування задуму є перекрученим й обмеженими структурними деформаціями виникнення здогадок, то й *попереднє рішення задачі* не могло бути позбавленим системних недоліків. Навіть сам Раскольников скептично оцінював свій план: «Ну зачем я теперь иду? Разве я способен на это? Разве это серьезно? Совсем не серьезно.

Так, ради фантазії сам себе тешу...» [4, С. 40]. Після «проби» він не став ближчим до рішення: «Раскольников вышел в решительном смущении. Смущение это всё более и более увеличивалось» [4, С. 45].

Всі подальші дії Раскольнікова підтверджують, що його стратегія спрямована на провал злочину. ПС свідомо і несвідомо шукала самовикриття,

С. 162

позаяк у перспективі повинна поступитися оновленому Альтер-Его. У випадку з Раскольніковим деконтамінація ПС почалася незвично швидко.

Для сізіфової стратегії притаманне звуження сприймання і нездатність критично оцінювати варіанти розвитку подій. Раскольников сприйняв як щось виняткове інформацію про те, що Лизавети ввечері не буде вдома. Він випускає з уваги, що Лизавета щодня відсутня вдома у певний час. Він не приймає до уваги, що ввечері в Альони Іванівни можуть бути відвідувачі, що, власне, й сталося. Іншими словами, ПС виявилась слабкою у прогностичних здібностях і в неї обмаль альтернативних варіантів поведінки.

Сізіфова стратегія має властивість дезорієнтувати суб'єкта. Він нездатний диференціювати головне і другорядне. Раскольников за два тижні підготував муляж закладу для Альони Іванівни; подбав про петлю для сокири, що виявилось раціональним рішенням. Однак не вирішив питання про знаряддя вбивства. Раскольников легковажно вирішив, що сокиру він неодмінно роздобуде у день скоєння злочину. Цей пункт плану повинен був стати ключовим для нього, оскільки визначав спосіб вбивства.

Найважливішою обставиною злочину стала нездатність Раскольнікова пограбувати жертву. Він не тільки не здійснив умілого пограбування, а й не зміг скористатися поцупленим. Це вкотре вказує на сурогатний характер ПС, її неспроможність планувати і досягати цілі. Симптоматично, що Раскольников пише статтю, в якій фактично робить себе першим підозрюваним, а потім про неї забуває, не цікавиться її долею. Ще одним викривальним симптомом стає епізод із дзвіночками, коли він збуджує додатковий інтерес до своєї персони.

Висновки дослідження. Можемо виокремити три основні чинники, що визначають характер патологічної (сізіфової) стратегії діяльності:

1. Патологічна стратегія від початку спрямована на самовикриття Патологічної Субособистості, яка, витісняючи повноцінну особистість, принаймні тимчасово виконує функції саморегуляції.

2. Патологічна стратегія не досягає декларованих цілей і має своїм результатом фрустрацію, яка є основною метою її застосування.

3. Патологічна стратегія максимально дезорієнтує суб'єкта в ситуації, звужує його здатність оцінювати реальність і бути спонтанним у разі виникнення труднощів і відхилення від плану.

Список використаних джерел

1. Александер Ф. Психоанализ: учение и терапия / Франц Александер // Тайна сознательного и бессознательного: хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко. – Мн. : Харвест, 1998. – 496 с.
2. Брилл А. Лекции по психоаналитической психиатрии / Абрахам Брилл. – Екатеринбург : «Деловая книга», 1998. – 336 с.
3. Бурсов Б. И. Избранные работы: в 2-х т. / Борис Иванович Бурсов. – Л. : Художественная литература, 1982. – Т. 2. Личность Достоевского: роман-расследование. – 640 с.
4. Достоевский Ф. Преступление и наказание. – Л. : «Худож. лит.», 1974. – 560 с.
5. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. – Житомир : Вид-во Рута, 2006. – 320 с.

С. 163

6. Моляко В. А. Творческая конструкторология (пролегомены) / Валентин Алексеевич Моляко. – К. : «Освіта України», 2007. – 388 с.
7. Фрейд З. Очерки по психологии сексуальности / Зигмунд Фрейд. – Мн. : ООО «Попурри», 1999. – 480 с.
8. Юнг К. Г. Избранное / К. Г. Юнг. – Мн. : ООО «Попурри», 1998. – 448 с.

9. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції: навч. посібник / Тамара Семенівна Яценко. – К. : Либідь, 1996. – 264 с.

References transliterated

1. Aleksander F. Psikhoanaliz: ucheniye i terapiya / Frants Aleksander // Tayna soznatel'nogo i bessoznatel'nogo: khrestomatiya / Sost. K. V. Sel'chenok. – Mn. : Kharvest, 1998. – 496 s.
2. Brill A. Lektsii po psikhoanaliticheskoy psikhiiatrii / Abrakham Brill. – Yekaterinburg : «Delovaya kniga», 1998. – 336 s.
3. Bursov B. I. Izbrannyye raboty: v 2-kh t. / Boris Ivanovich Bursov. – L. : Khudozhestvennaya literatura, 1982. – T. 2. Lichnost' Dostoyevskogo: roman-rassledovaniye. – 640 s.
4. Dostoyevskiy F. Prestupleniye i nakazaniye. – L. : «Khudozh. lit.», 1974. – 560 s.
5. Zdíbností, tvorchíst', obdarovaníst': teoriya, metodika, rezul'tati doslídzhén' / Za red. V. O. Molyako, O. L. Muziki. – Zhitomir : Vid-vo Ruta, 2006. – 320 s.
6. Molyako V. A. Tvorcheskaya konstruktologiya (prolegomeny) / Valentin Alekseyevich Molyako. – K. : «Osvita Ukrainy», 2007. – 388 s.
7. Freyd Z. Ocherki po psikhologii seksual'nosti / Zigmund Freyd. – Mn. : ООО «Popurri», 1999. – 480 s.
8. Yung K. G. Izbrannoye / K. G. Yung. – Mn. : ООО «Popurri», 1998. – 448 s.
9. Yatsenko T. S. Psikhologíchní osnovi grupovoř psikhokorektsiř: navch. posíbnik / Tamara Semenívna Yatsenko. – K. : Libíd', 1996. – 264 s.

Mazyar O. V. Pathological strategy: subpersonal approach. The article describes the author's structure of personality, which is represented by four subpersonalities, formed on the basis of differentiation of the basic mental contradiction between natural and social elements. In accordance with the structure of the personality is shown the processual specificity of such cycles of activity as understanding of the source information, the formation of the plan, the emergence of guesswork and the preliminary solution of the problem. On the basis of the sub-personal analysis, the specificity of the formation of the main strategic measures was found: search of

analogues, combinatorial actions, reconstruction, universal strategy and strategy of random substitutions. The phenomenon of the pathological strategy is analyzed, its fundamental symptomatology and certain behavioral properties are established. The author describes in detail the structural-dynamic aspects of the subpersonality formation that produces a pathological strategy of the vital activity. The functioning of the pathological subpersonality is shown on the example of the deployment of personal problems of Rodion Raskolnikov: the cognitive limitation and distortion of his understanding of the source information were analyzed, the main mistakes in the formation of the plan, the occurrence of guesses and the preliminary solution of the problem were discovered, and also the subject's general focus on achievement of the frustration reaction was substantiated.

Key words: strategy, subpersonality, personal problem, reflection, imitation, experience.